

Методи забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства

Алексєєва Д., студентка групи УБ – 11

Науковий керівник – Хворост О.О. канд. екон. наук, доц. кафедри АГПФЕБ СумДУ

Економічна безпека торговельної діяльності передбачає проведення комплексу заходів, які гарантують стабільність функціонування, фінансово-комерційний успіх, використання прогресивних науково-технічних досягнень і соціальний розвиток комерційної структури. Вона забезпечується системою заходів, як здійснюються керівництвом фірми, а також спеціально створеними структурами підприємства.

Метою забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства є запобігання можливому нанесенню збитків його діяльності; захист прав підприємства; захист співробітників і власності від джерел зовнішніх і внутрішніх загроз; збереження і ефективне використання фінансових, матеріальних і інформаційних ресурсів; своєчасне виявлення і припинення різних правопорушень, запобігання причинам і умовам, що їх породжують; а також недопущення надзвичайних ситуацій або мінімізація їх негативних наслідків [1, с.377].

Таким чином, метою забезпечення безпеки торговельного підприємства є комплексна нейтралізація потенційних і реальних загроз, що дозволяє йому успішно функціонувати в нестабільних умовах зовнішнього і внутрішнього середовища.

Під час планування роботи магазинів, супермаркетів, тогівельних центрів власники та керівники бізнесу, організовуючи їх роботу не усвідомлюють, що економічна безпека – це система. Це відбувається з двох причин: перша і найнебезпечніша з них – недооцінка системи безпеки, як одного з видів бізнес-процесів, що визначають успіх справи загалом; друга – нерозуміння того факту, що економічна безпека – це системний процес, тому і підходити до реалізації економічної безпеки торговельного підприємства необхідно системно, з максимальним врахуванням всіх потенційних ризиків і загроз, і з постановкою конкретних завдань, для вирішення яких створюється система економічної безпеки.

Обов'язковою умовою захисту діяльності підприємства є створення раціональної системи економічної безпеки. При цьому, як показує практика, ефективною є лише комплексна система захисту, організована відповідно до потреб і чинного законодавства, яка повинна поєднувати заходи адміністративного, технічного захисту, криптографічні, програмні, економічні і морально-етичні, сприяючі динамічній і стабільній роботі підприємства.

Таким чином, комплексна система безпеки - це організована сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів і заходів, що забезпечують захист життєво важливих інтересів фізичних і юридичних осіб і комерційних структур від зовнішніх та внутрішніх загроз [2, с. 78].

Виходячи з необхідності досягнення мети забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності, можна визначити перелік основних завдань, які вирішуються системою економічної безпеки:

- оцінка надійності і ступеня захищеності торговельного підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз;
- своєчасне виявлення зазіхань на ресурси торговельного підприємства і ефективне припинення загроз керівництву і персоналу на основі комплексного підходу до безпеки;
- виявлення причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового, матеріального і морального збитку інтересам торговельного підприємства, порушенню його нормального функціонування і розвитку;
- добування необхідної інформації для вироблення оптимальних управлінських рішень з питань стратегії і тактики стійкої економічної діяльності;
- вивчення партнерів, клієнтів і конкурентів, забезпечення безпеки зовнішньої діяльності торговельного підприємства;
- створення умов для відшкодування матеріального і морального збитку, що наноситься неправомірними діями юридичних і фізичних осіб, ослаблення негативних наслідків, що виникли через порушення економічної безпеки;
- виявлення відповідного впливу на формування у партнерів і клієнтури сприятливої думки про торговельне підприємство ;

- збір, аналіз, оцінка і прогнозування відомостей, що характеризують стан всього комплексу системи безпеки торговельного підприємства, контроль за ефективністю її функціонування [3, с. 42].

Одним з методів підвищення рівня економічної безпеки є проведення аудиту торговельного підприємства. Аудит економічної безпеки – це оцінка відповідності системи економічній безпеці підприємства меті, завданням і місії бізнесу, а також визначення її здатності мінімізувати збиток від зовнішніх і внутрішніх загроз. Будь-яке підприємство має свої особливості, свій характер, діє для реалізації певної мети, завдань, досягнення яких можливі тільки із застосуванням конкретних технологій, процедур, методів організації бізнесу в умовах дії певних обмежень. Кожне підприємство працює в конкретному зовнішньому середовищі, з реальними постачальниками і партнерами, має своє коло основних споживачів.

Отже, з цього передусім випливає, що система економічної безпеки конкретного підприємства носить унікальний характер. Співвідношення загроз економічній безпеці підприємства і завдань системи економічної безпеки з аналізом реальної ситуації на підприємстві, відносин з партнерами, постачальниками і клієнтами, особливостей конкурентного середовища тощо дозволить виявити завдання, які повинна вирішувати служба економічної безпеки торговельного підприємства для досягнення поставленої мети.

Забезпечення безпеки підприємства (матеріальної, фінансової, інтелектуальної тощо) - дорога і трудомістка робота. Вибір і оптимізація комплексу заходів щодо економічної безпеки здійснюються за співвідношенням «надійність/вартість». Для створення оптимальної системи безпеки торговельному підприємству необхідно розробити концепцію безпеки, на основі якої потім будується модель цієї системи і виробляються відповідні механізми її довготривалого функціонування [4, с. 296].

Спочатку доцільно провести аналіз можливих загроз, оцінити ймовірність їх появи, здійснити прогноз передбачуваних втрат, а потім вибрати адекватні засоби і методи захисту. Далі на цій основі необхідно створити структуру, покликану вирішувати завдання щодо захисту економічних інтересів, визначити вартість майбутньої системи, а потім організувати постійний дієвий контроль за її формуванням і функціонуванням.

Оцінити загрози і методи запобігання у кожному конкретному випадку можна або за допомогою залучення спеціалізованих фірм, або створивши власні структури, що забезпечують надійний захист підприємницької діяльності. У випадку, коли робота з аудиту і проектування безпеки підприємства доручається незалежним експертам консалтингової компанії, аудит системи безпеки має певні особливості.

Консалтингова компанія має, як правило, великий досвід проведення аудитів і не один виконаний проект комплексної системи економічної безпеки. Від незалежних експертів замовник отримує об'єктивний акт аудиту системи безпеки підприємства в узгодженому обсязі і виконаний на його основі проект комплексної системи економічної безпеки. У проекті не лише повинно бути вказано, що і як треба зробити, але і скільки коштуватиме нова система безпеки і в які терміни вона окупиться.

Розуміння необхідності об'єктивної оцінки стану системи і розробки концепції безпеки у керівників і власників торговельних підприємств виникає в таких випадках:

- на початку організації бізнесу, під час проектування, будівництва, введення в експлуатацію підприємства;
- під час кардинальної реорганізації і реконструкції підприємства;
- якщо з'ясовується, що підприємство несе невинновано великі втрати. Їх величина перевищила допустимий поріг, підприємство збиткове;
- підприємство перебуває на межі банкрутства [5, с.54].

Торговельне підприємство в процесі узгодження і підписання договору про проведення аудиту системи безпеки підприємства уточнює перелік питань, за якими він доручає провести роботу. Спеціалісти консалтингової фірми вивчають об'єкт, ознайомлюються з технологією основних бізнес-процесів, вивчають системи охорони і безпеки загалом. Далі готуються акт і рекомендації торговельному підприємству за результатами експертних оцінок відомостей, отриманих під час аудиту.

Головна мета діяльності експертів – встановити реальну картину функціонування об'єкту, що вивчається. Саме від об'єктивності і ступеня професіоналізму, з якими робляться висновки в цій частині аудиту, залежать всі подальші оцінки. У цьому випадку дуже важливою є повнота і об'єктивність матеріалів, що надаються для перевірки.

У випадку нестачі інформації або її недостовірності експерти самостійно, із залученням фахівців торговельного підприємства, повинні розробити реальну модель роботи підприємства, на яку потім накладаються моделі ризиків і загроз, і поєднати з цим описом роботу наявної системи безпеки.

Після вивчення робляться висновки і розробляються рекомендації для роботи торговельного підприємства. Торговельне підприємство повинно отримати повні і об'єктивні відомості про стан безпеки на підприємстві або в роздрібній мережі загалом.

Перед узгодженням обсягу робіт з аудиту системи економічної безпеки висувається лише одна умова - вибрані для аудиту сфери діяльності торговельного підприємства і його системи безпеки повинні представляти логічно завершений технологічний цикл. Ефективним аудит буде в підрозділах, які структурно і організаційно створюють логічно і технологічно повний виробничий цикл. В окремих випадках план аудиту може стосуватися лише організації охорони і протидії крадіжці відносно покупців і співробітників підприємства або стану внутрішньооб'єктного і пропускового режиму, або системи охорони на складі технічних засобів і фізичної охорони тощо [6, с. 89].

Діяльність із забезпечення економічної безпеки здійснюється за такими основними напрямками:

- ефективне управління персоналом;
- захист матеріальних цінностей і фінансів підприємства;
- захист інтелектуальної власності;
- захист інформаційних ресурсів торговельного підприємства.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – К. : Изд-во «Эльга», «Ника-Центр», 2004. – 784 с.
2. Економічна безпека: навч. посібн. / за ред. З.С. Варналія. – К. : Вид-во «Знання», 2009. – 647 с.
3. Коробчинський О.Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О.Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 4. – С. 41-45.
4. Черничко Т.В., Русин О.В. Організація комерційної діяльності роздрібноготорговельного підприємства // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 294-299.
5. Низенко Э.И. Обеспечение безопасности предпринимательской деятельности: Учебное пособие. – К.: МАУП, 2003. – 124 с.
6. Васильців Т.Г. Пріоритетти та засоби зміцнення економічної безпеки малого та середнього підприємництва : монографія / Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, А.М. Гуменюк. – Львів : Вид-во ЛКА, 2009. – 248 с.